

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

МУРОВАНА Ірина Володимирівна

УДК 793.3 – 053.4 (477. 65)» 19.../...20

**РОЗВИТОК ДИТЯЧОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ
НА КІРОВОГРАДЩИНІ
(остання чверть ХХ – початок ХХІ століття)**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Черкасов Володимир Федорович,
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, завідувач кафедри музично-теоретичних та інструментальних дисциплін.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Реброва Олена Євгенівна,
Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського,
завідувач кафедри музичного мистецтва і хореографії;

кандидат педагогічних наук, доцент
Андрощук Людмила Михайлівна,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, завідувач кафедри хореографії та художньої культури.

Захист відбудеться 18 січня 2018 року о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 23.053.02 у Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка (зала засідань, 25006, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1).

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (25006, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1).

Автореферат розіслано 15 грудня 2017 року.

Учений секретар спеціалізованої
вченої ради

Т.В. Окольніча

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. На сучасному етапі суспільно-політичного, соціально-економічного та духовного розвитку України відбувається реформування національного інституту освіти для наближення її до європейських цінностей та інтеграції в загальноєвропейську систему освіти, зростає інтерес до вітчизняного педагогічного досвіду, ідей і здобутків у галузі освіти загалом і хореографічної зокрема, узагальнення творчої спадщини прогресивних педагогів-хореографів, досвіду художньо-естетичного виховання молоді засобами хореографічного мистецтва.

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті (2002), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (1997 р.), законодавчо закріплено цілі розвитку освіти в Україні, обґрунтовано стратегічні напрями розвитку художньо-естетичного виховання засобами хореографічного, музичного та образотворчого мистецтва різних регіонів України.

Актуальність дослідження розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині зумовлюється євроінтеграційними процесами, які зорієнтовані на створення нової системи освіти в Україні. У вітчизняному хореографічному просторі визнані і шановані діячі хореографічного мистецтва Кіровоградщини. Наукова спільнота широко запроваджує здобутки видатних педагогів і митців краю, з-поміж яких: В. Босий, Б. Кокуленко, А. Коротков, А. Кривохижа, В. Похиленко та інші. Поціновувачі хореографічного мистецтва ознайомлені з культурно-просвітницькою діяльністю заслуженого хореографічного ансамблю «Ятрань», молодіжними і дитячими хореографічними колективами, історією створення першого в Україні музею хореографії. Збереження педагогічного і культурного спадку та його творче використання належить до найважливіших завдань вітчизняної педагогічної науки, а його успішна реалізація неможлива без історіографічного аналізу та наукового узагальнення.

З метою збереження культурно-історичних цінностей українського народу, різні аспекти проблеми розвитку хореографічної освіти в Україні досліджували відомі науковці й педагоги-хореографи ХХ – початок ХХІ століття. Хореографічну освіту в контексті виникнення та становлення хореографічного мистецтва, фольклорно-етнографічних традицій різних регіонів України вивчали І. Аксьонов, О. Бігус, А. Гоцалюк, К. Кіндер, А. Кирилюк, Б. Кокуленко, А. Кривохижа, О. Лиманська, В. Пастух, А. Підлипська, О. Смоляк. Основи теорії вітчизняного та зарубіжного танцювального мистецтва, народну хореографію, методологію танцювального мистецтва обґрунтовано в працях В. Авраменко, В. Верховинця, П. Вірського, А. Гуменюка, В. Ніжинського, М. Соболя.

Проблеми професійно-педагогічної підготовки вчителів хореографії на факультетах мистецького спрямування ВНЗ висвітлено в роботах Л. Андрощук,

Т. Благова, Н. Гавликовського, Г. Гусева, Є. Громова, Ю. Громового, А. Запісоцького, А. Кривохижі, О. Мартиненко, О. Ребрової, Т. Середюк та ін. Упродовж останніх десятиліть українські науковці Л. Бондаренко, Н. Деделюк, Л. Ейдельман, А. Золотарьова, О. Калугіна, П. Коваль, А. Луговська, Б. Мануйлов, О. Мартиненко, С. Марченко, Д. Мочалов, Г. Познякова, І. Поклад, О. Риндіна, Д. Семенів, Е. Ситова, А. Тараканова, Н. Фокіна, П. Фриз, А. Чурашов, А. Шевчук, І. Яценко обґрунтували методики хореографічної роботи з дітьми різних вікових груп в умовах дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних закладів естетичного виховання. З'явилися праці Л. Алексютовича, В. Баглай, О. Бочарова, Є. Зайцевої, М. Картушиної, А. Короткова, Ю. Колісніченко, А. Климова, А. Лопухової, А. Тараканової, О. Ширяєва із запровадження герменевтичного підходу стосовно постановки танців різних народів і країн світу.

Аналіз науково-педагогічної літератури та архівних джерел, власного педагогічного досвіду дали нам змогу виокремити низку *суперечностей*, що виявилися в результаті дослідницького пошуку в означеній проблемі:

- між об'єктивною потребою формування відкритого освітнього ресурсу з організації хореографічної освіти у різних регіонах України та відсутністю у вітчизняній педагогічній науці досліджень, присвячених розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття;

- між потенційними можливостями розвитку хореографічної освіти як перспективної галузі сучасного історико-педагогічного знання та обмеженістю застосування педагогічного досвіду на сучасному етапі модернізації вітчизняної мистецької освіти;

- між потребою суспільства у фахівцях нової генерації з хореографічної освіти та недостатньою визначеністю змісту їхньої професійно-педагогічної підготовки.

Отже, враховуючи важливість історико-педагогічного підходу до проблеми розвитку хореографічної освіти, актуальність і соціальну значущість порушеної проблеми, недостатню її розробку й наукове обґрунтування в педагогічній теорії і практиці визначено тему дисертаційного дослідження: **«Розвиток дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття)»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка «Соціально-професійне становлення особистості» (номер державної реєстрації 01116U003481). Тему дисертації затверджено вченою радою Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 3 від 22 жовтня 2013 р.).

Мета дослідження – виявити та узагальнити особливості історико-педагогічного аналізу на основі розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині останньої чверті ХХ – початок ХХІ століття.

Мета дослідження конкретизується у таких **завданнях**:

1. З'ясувати стан і ступінь дослідженості обраної теми в педагогічній науці, виявити повноту її джерельного забезпечення, уточнити зміст поняття «дитяча хореографічна освіта».

2. Проаналізувати навчальні програми з хореографічних дисциплін.

3. Визначити суспільно-економічні та соціокультурні передумови розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття.

4. Виявити та узагальнити особливості організації та діяльності дитячих хореографічних колективів на різних етапах розвитку вітчизняної педагогічної освіти.

5. Схарактеризувати педагогічну та культурно-освітню діяльність «школи А. Короткова» та визначити її вплив на розвиток дитячої хореографічної освіти Кіровоградщини.

Об'єкт дослідження – розвиток дитячої хореографічної освіти в Україні.

Предмет дослідження – особливості розвитку та формування змісту дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття).

Для розв'язання окреслених завдань застосовано такі **методи** дослідження: *історико-структурний* метод, за допомогою якого забезпечено розробку структури дослідження, здійснено аналіз суспільно-економічних та соціокультурних передумов розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині; метод *систематизації і теоретичного узагальнення* досліджуваного матеріалу, який дав змогу узагальнити розвиток дитячої хореографічної освіти у зазначений період; *компаративний* метод, що уможливив зіставлення, порівняння та виокремлення загального й особливого в розвитку дитячої хореографічної освіти в окреслений період; *контент-аналіз* наукових джерел, періодичних видань, програмно-методичної літератури та державних нормативних документів; *ретроспективний аналіз і синтез* архівних та сучасних друкованих джерел із досліджуваної проблеми, який дав змогу простежити в динаміці розвиток дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині останньої чверті ХХ – початок ХХІ століття; *педагогічне спостереження* (безпосереднє, опосередковане, сконцентроване) за процесом розвитку досліджуваного феномена.

Джерельну базу дослідження становлять матеріали з розвитку вітчизняної хореографічної освіти з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України, Кіровоградської державної обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Д. І. Чижевського; документи Державного архіву Кіровоградської області (фф. 1749, 6808); нормативні документи та рекомендації; статистичні дані про розвиток дитячої хореографічної освіти

краю; навчальні програми і програмно-методичні першоджерела; довідково-енциклопедична література; періодичні видання з проблем мистецької й хореографічної освіти; матеріали фахового періодичного видання «Мистецтво та освіта»; банк даних електронної документації загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних закладів естетичного профілю; монографії, наукові журнали, статті, дисертації та автореферати з проблеми дослідження; українська та російська педагогічна періодика; матеріали науково-практичних конференцій, присвячених проблемам розвитку мистецької та хореографічної освіти.

Хронологічні межі дослідження охоплюють 70-ті рр. ХХ – початок ХХІ століття. Нижня межа визначається часом утворення дитячого хореографічного ансамблю «Пролісок» (1970 р.). Верхня хронологічна межа зумовлена модернізацією хореографічної освіти на початку ХХІ століття. Визначені хронологічні межі дають змогу простежити динаміку розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття та виявити позитивні тенденції розвитку дитячої хореографічної освіти як складника системи загальної хореографічної освіти на Кіровоградщині.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що:

– *вперше*: на основі історико-педагогічного аналізу *виявлено і узагальнено* особливості розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття; *проаналізовано* зміст навчальних програм з хореографічних дисциплін для навчальних закладів та позашкільних виховних закладів естетичного спрямування; *схарактеризовано* особливості розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині в період реформування, перебудови та модернізації освітньої галузі; *обґрунтовано* зміст, форми і методи організації навчально-виховного процесу та культурно-просвітницької діяльності дитячих хореографічних колективів Кіровоградщини; *узагальнено* діяльність обласного загальноосвітнього навчально-виховного комплексу гуманітарно-естетичного профілю (гімназії-інтернату-школи мистецтв) м. Кіровоград;

– *уточнено* передумови розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття, історіографію проблеми, джерельну базу дослідження, зміст поняття «дитяча хореографічна освіта»;

– *подальшого розвитку й конкретизації* набуло висвітлення внеску провідних учених і педагогів-хореографів у розвиток дитячої хореографічної освіти досліджуваного періоду.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані теоретичні положення й висновки дають фактичний історико-педагогічний матеріал для усвідомлення й аналізу проблеми розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення навчально-виховного процесу в дитячих хореографічних колективах; у процесі

розробки спецкурсів та спецсемінарів; у науково-дослідній роботі студентів, аспірантів, викладачів; у розробці курсів «Історія хореографічного мистецтва», «Мистецтво балетмейстера», «Народний костюм і сценічне оформлення танцю», «Режисура видовищних заходів», «Робота з самодіяльним хореографічним колективом», «Теорія і методика історико-побутового танцю», «Теорія і методика класичного танцю», «Теорія і методика народно-сценічного танцю», «Теорія і методика сучасного бального танцю», «Теорія і методика українського народного танцю», «Теорія і методика сучасного естрадного танцю», а також під час написання навчальних посібників, підручників, методичних рекомендацій, магістерських і дипломних робіт.

Апробація результатів дослідження. Основні положення й результати дисертації доповідалися на науково-практичних конференціях, зокрема міжнародних – IV Міжнародній науково-практичній конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2015), XIV Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях пам'яті професора О. П. Рудницької «Педагогіка мистецтва і мистецтво педагогічної дії» (Київ, 2016), міжнародних науково-практичних конференціях «Мистецька освіта ХХІ століття: виклики сьогодення» (Кіровоград, 2015, 2016, Кропивницький, 2017), на Міжнародній науково-практичній конференції «Мистецький освітній простір у контексті формування сучасної парадигми освіти» (Кропивницький, 2016), звітній науковій конференції Інституту проблем виховання НАПН України «Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал» (Київ, 2017); *всеукраїнських* – Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Педагогічна освіта і наука: традиції, реалії, перспективи» (Умань, 2015); на аспірантських семінарах, звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (2014–2017 рр.).

Результати дослідження **впроваджено** в навчальний процес Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/1156 від 26.06. 2017), Приватного вищого навчального закладу Європейський університет (довідка № 728/17 від 21.06. 2017), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 255 від 08.06. 2017), Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 537 від 01.06. 2017), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 318 від 08.06. 2017).

Публікації. Основні теоретичні положення й висновки дисертації відображені в 11 одноосібних наукових публікаціях, з-поміж яких: 7 статей – у наукових фахових виданнях України, 2 статті – у закордонних наукових виданнях, 2 статті – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (267 найменувань), додатків на 60 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 288 сторінок, основний текст – 181 сторінка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, ступінь розробленості порушеної проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, схарактеризовано джерельну базу, окреслено хронологічні межі дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення результатів дослідження, вміщено відомості про апробацію і впровадження, наведено дані про публікації, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі – **«Теоретико-методичні основи хореографічної освіти»** – досліджено хореографічну освіту як педагогічний феномен, з'ясовано основні базові поняття та конкретизовано їхню сутність; схарактеризовано історіографічну та джерельну базу дослідження; здійснено аналіз навчальних програм з хореографічних дисциплін досліджуваного періоду.

Аналіз ключових дефініцій дослідження уможливив визначення сутності феноменів «освіта», «хореографія», «хореографічна освіта». Узагальнюючи значення поняття «хореографічна освіта», запропонованого укладачами довідкової літератури, ми інтерпретуємо термін «дитяча хореографічна освіта» як процес і результат засвоєння комплексу хореографічних компетентностей, а також розвиток творчого потенціалу особистості дитини, здатної до самореалізації в царині хореографічного мистецтва, виховання емоційно-ціннісних якостей в процесі художньо-естетичної діяльності. За своєю структурою дитяча хореографічна освіта поєднує освітньо-виховні та культурно-освітні заклади, школи та позашкільні центри естетичного виховання, котрі органічно інтегруються в систему неперервної хореографічної освіти.

Аналіз наукової літератури допоміг класифікувати вже здійснені наукові розвідки у галузі хореографічної освіти зарубіжними та вітчизняними дослідниками. З'ясовано, що чільне місце посідають наукові дослідження історіографічного спрямування, у яких розкрито історію виникнення та становлення хореографічного мистецтва, фольклорно-етнографічних традицій та хореографічної культури різних регіонів України, діяльність професійних, самодіяльних та дитячо-юнацьких хореографічних колективів, становлення і розвиток хореографічної освіти України в різні періоди історичного розвитку (І. Аксьонов, О. Бігус, А. Гоцалюк, К. Кіндер, А. Кирилюк, Б. Кокуленко, А. Кривохижа, О. Лиманська, В. Пастух, А. Підлипська, О. Смоляк). На особливу увагу заслуговують фундаментальні дослідження, у яких обґрунтовано основи теорії вітчизняного та зарубіжного танцювального мистецтва, закладено підвалини для наукового дослідження народної хореографії, методології танцювального мистецтва (В. Авраменко, В. Верховинець, П. Вірський, А. Гуменюк, В. Ніжинський, М. Соболюк). Науковці й педагоги-практики значну роль приділяють висвітленню сучасних підходів до професійно-педагогічної підготовки вчителів хореографії на факультетах мистецького спрямування вищих педагогічних навчальних закладах

(Л. Андрощук, Т. Благова, Н. Гавликовський, Є. Громова, Ю. Громов, Г. Гусева, А. Запісоцький, А. Кривохижа, О. Мартиненко, О. Реброва, Т. Сердюк).

Доведено, що вартісними є наукові дослідження, у яких обґрунтовано герменевтичний підхід стосовно постановки танців різних народів і країн світу (Л. Алексютрович, В. Баглай, О. Бочаров, Є. Зайцев, М. Картушина, А. Клімов, Ю. Колісніченко, А. Коротков, А. Лопухова, А. Тараканова, О. Ширяєва). Заслужують на увагу наукові праці, у яких експериментально перевірено й обґрунтовано методику хореографічної роботи з дітьми різних вікових груп у закладах дошкільного виховання, загальноосвітніх навчальних закладах та позашкільних закладах естетичного спрямування (Д. Бернадська, Л. Бондаренко, І. Воронюк, Г. Говард, А. Гуменюк, Г. Гусев, А. Данків, Н. Деделюк, Л. Ейдельман, Є. Зайцев, А. Золотарьова, О. Калугіна, П. Коваль, Ю. Колісніченко, Б. Мануйлов, С. Марченко, Д. Мочалов, О. Мартиненко, А. Мур, В. Пастух, О. Плохотнюк, Г. Познякова, І. Поклад, О. Ріндіна, Д. Семенів, Е. Ситова, А. Тараканова, С. Устяхін, Є. Фокіна, П. Фриз, А. Чурашов, Н. Чупрун, А. Шевчук, І. Щугарьов, Є. Яніна-Ледовська, І. Яценко).

Виявлено, що значну увагу дослідники приділяють науковим підходам до визначення змісту та розробки методик опанування різними жанрами і видами хореографічного мистецтва (Н. Базарова, Т. Бешапошнікова, В. Богута, І. Борзенко, А. Ваганова, М. Валукіна, Н. Віхрева, В. Гаєвський, С. Головіна, Л. Зіхлінська, В. Костровицька, А. Коротков, А. Кривохижа, М. Леонова, А. Луговська, В. Мей, А. Мессерер, В. Пасютінська, А. Пісарев, В. Похиленко, А. Тараканова, Д. Трускиновська, Г. Чеккетті, С. Школьнік). Узагальнено наукові розвідки, присвячені інтеграції різних видів мистецтв при створенні хореографічних композицій та балетних вистав, з-поміж яких: музика, живопис, поезія та хореографія (Д. Бернадська, А. Кривохижа, Ж. Новер).

У розділі засвідчується, що вітчизняними та зарубіжними науковцями опубліковано значну кількість навчально-методичних посібників, у яких презентовано методику засвоєння танцювальних рухів, народних танців різних країн світу, надано практичні рекомендації стосовно їхнього опанування.

У ході дослідження проаналізовано навчальні програми з хореографічних дисциплін досліджуваного періоду (О. Агапова, Т. Анцібор, В. Белей, А. Божко, В. Войчук, В. Камін, А. Коротков, Л. Куценко, Н. Масляк, Т. Мутнова, С. Олійник, Т. Осадців, О. Плахотнюк, І. Русул, М. Русул, Н. Смірнова, С. Смолін, А. Тараканова, Г. Чайковська, С. Чиколєва, А. Шевчук, Л. Цветкова). Установлено, що в основу навчальних програм з хореографічних дисциплін з дітьми дошкільного віку покладено пізнавальну, оздоровчу, виховну, комунікативну та психологічну функції. Ритмічні вправи, вправи біля станка, вправи на підлозі, вправи на розвиток рівноваги, танцювальні елементи, музичні ігри та ритмічні вправи, танцювальні етюди спрямовані на формування базових компетентностей в галузі хореографічного виховання.

Доведено, що для учнів молодшого шкільного віку науковці та вчителі-хореографи створювали авторські програми, які були спрямовані на опанування

учнями основ класичного, народно-сценічного та сучасного бального танцю, запровадження ритмічної гімнастики, виконання партерних вправ. Не забували вони і про музичну грамоту, розвиток хореографічних здібностей, засвоєння основ образотворчого мистецтва та вокалу.

Укладачі програм для хореографічних колективів загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних виховних закладів художньо-естетичного спрямування використовували наступні принципи: спрямованості навчально-виховного процесу на всебічно розвинену особистість; науковості; єдності навчально-виховного процесу; послідовності викладення; наступності й поступовості; ускладнення хореографічного матеріалу; системності; дидактичної обґрунтованості; єдності педагогічних, хореографічних та художніх завдань. Чільне місце відведено індивідуальним, груповим та колективним формам роботи, участі дітей і молоді у постановках концертних номерів, фестивалній, конкурсній та концертній діяльності.

У другому розділі – **«Розвиток дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині (остання чверть ХХ століття)»** – проаналізовано вплив суспільно-економічних та соціокультурних чинників на зміни, які відбувалися у галузі хореографічної освіти регіону; окреслено особливості становлення і розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині у другій половині 70-х років; схарактеризовано процес реформування дитячої хореографічної освіти у 80-ті роки ХХ століття.

На підставі аналізу періодичних видань та історико-педагогічної літератури було виокремлено суспільно-економічні та соціокультурні чинники, які вплинули на становлення і розвиток дитячої хореографічної освіти краю та сприяли розвитку хореографічного руху на Кіровоградщині.

Встановлено, що у 60-ті–70-ті роки ХХ століття швидкими темпами в Кіровоградській області розвивалася промисловість, виникли сприятливі умови для заснування на базі великих підприємств міста і області дитячих та молодіжних хореографічних колективів, які презентували багатонаціональні культурні традиції регіону, сприяли утворенню єдиного культурно-етнічного простору. Розширилася мережа позашкільних виховних закладів естетичного спрямування, з'явилися палаци і будинки піонерів і школярів, молодь залучали до участі в художніх колективах та хореографічних ансамблях.

Центром естетичного виховання школярів засобами хореографічного мистецтва став обласний Палац піонерів. Тут педагоги-хореографи створювали танцювальні композиції для дітей різних вікових груп, активно займалися концертною діяльністю, брали участь у міжнародних та всеукраїнських фестивалях і конкурсах.

З'ясовано, що важливими соціокультурними чинниками, які впливали на подальший розвиток хореографічної освіти стало відвідування учасниками дитячих хореографічних колективів музичних та художніх шкіл, які були центром естетичного виховання, участь у музичних заходах та художніх виставках. За такого підходу створювалися умови для гармонійного розвитку особистості засобами різних видів мистецтва.

У ході дослідження процесу становлення і розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині в 70-х роках ХХ століття виявлено, що організаторами хореографічного руху й керівниками дитячих і молодіжних хореографічних колективів були учасники заслуженого хореографічного ансамблю «Ятрань» та хореографічного ансамблю «Юність», які стали навчально-методичним центром, базою для створення хореографічних шкіл.

Провідну роль відіграло наставництво керівників цих колективів стосовно своїх вихованців, які утворювали нові дитячі й молодіжні хореографічні колективи на базі будинків культури та позашкільних закладів естетичного спрямування. Зберігалися традиції й відповідальне ставлення відносно відбору репертуару, до якого входили танцювальні номери і композиції із творів різних стилів і жанрів. Робота у новоутворених і вже діючих хореографічних колективах проводилася за певними методиками, що уможливило створення хореографічних композицій і танцювальних мініатюр високого художньо-виконавського рівня. Хореографічна освіта набувала ознак неперервної освіти.

У ході дослідження виявлено, що у 80-ті роки ХХ століття відбулося реформування системи освіти в Україні, оновлення школи і діяльності позашкільних виховних закладів, на базі яких працювали дитячі хореографічні колективи. Пріоритетом стає педагогіка співробітництва, заснована на принципах гуманізму і взаємоповаги один до одного, творчий підхід до розвитку особистості.

У 80-тих роках значна увага приділялася розвитку дошкільної освіти, як обов'язкового складника освіти в Україні. Саме дошкільна освіта мала стати підґрунтям гармонійного розвитку дитини, сприяти формуванню механізмів виховання сімейних та суспільних цінностей. Хореографічна освіта в дошкільних закладах уважалася початковою ланкою хореографічної освіти.

Доведено, що педагоги-новатори, які працювали в галузі хореографічної освіти активно запроваджували педагогіку співробітництва, сутність якої полягала в оновленні різних напрямів системи навчально-виховної роботи з дітьми і молоддю різних вікових груп на основі принципів гуманізму й творчого підходу до розвитку особистості.

Встановлено, що характерною ознакою реформування хореографічної освіти на Кіровоградщині стало запровадження нових традицій в діяльності хореографічних колективів, які працювали в районних центрах і сільських Будинках культури. Тут продовжували примножувати хореографічні традиції, створені на основі українського фольклору, популяризувати вітчизняне хореографічне мистецтво.

У третьому розділі – **«Формування дитячої хореографічної освіти Кіровоградщини на зламі двох тисячоліть»** – схарактеризовано формування парадигми хореографічної освіти наприкінці ХХ століття; обґрунтовано модернізацію хореографічної освіти на початку ХХІ століття; узагальнено педагогічну і культурно-освітню діяльність «школи А. Короткова» та її вплив на розвиток хореографічної освіти Кіровоградщини.

З'ясовано, що наприкінці ХХ століття формування гармонійно розвинутої особистості в хореографічних колективах відбувається на тлі встановлення міжнародних партнерських відносин з керівниками та хореографічними колективами близького і далекого зарубіжжя. Концертні програми оновлюються новими постановками та хореографічними композиціями. Проводяться майстер-класи, семінари, творчі майстерні, концерти, конкурси, хореографічно-театральні дійства, шоу-програми. З'являються нові навчальні програми, побудовані на поєднанні сталих традицій з інноваційним підходом, використанні синтезу народного та сучасного танцю. Інтеграція хореографічного, музичного і театрального мистецтва стимулювала розвиток сценічно-виконавської майстерності, позитивно впливала на інтелектуальний і художньо-естетичний розвиток виконавців і глядачів.

У процесі дослідження було виявлено, що новостворені колективи працювали, керуючись принципом єдності традиційності та новаторства. Під час навчально-виховного процесу керівники зберігали історично усталені форми і принципи організації хореографічної освіти, водночас застосовуючи нові технологічні засоби, які мали інноваційний характер. Крім того, запровадження 1996 року концепції художньо-естетичного виховання сприяло розробленню і запровадженню інноваційних технологій як у процесі репетиційної роботи, так і в роботі над постановкою танцювальних композицій.

Аналізуючи етап модернізації хореографічної освіти Кіровоградщини на початку ХХІ століття, встановлено, що початок ХХІ століття супроводжується процесами, пов'язаними з оновленням змісту, форм і методів навчання в галузі хореографічної освіти, появою і запровадженням нових педагогічних технологій у тих чи тих видах хореографічного мистецтва. За такого підходу суттєво підвищується рівень професійної підготовки педагогів-хореографів, відбувається оновлення змісту освітніх програм і вимог відповідно до потреб сьогодення. Окрім того, педагоги-практики активно залучалися до пошукової роботи в методичних об'єднаннях за місцем роботи та в методичних центрах, які працювали на базі Кіровоградського обласного дитячо-юнацького центру та на базі Кіровоградського обласного загальноосвітнього навчально-виховного комплексу гуманітарно-естетичного профілю (гімназія–інтернат–школа мистецтв).

Враховуючи глобальні тенденції, євроінтеграційні процеси, національні традиції, реальні здобутки і практичний досвід, педагоги-хореографи Кіровоградщини пріоритетом вважали розвиток творчих можливостей кожної дитини, опікувалися питаннями вивчення української культури, традицій, засвоєння досвіду поколінь, виховання моральних якостей підростаючого покоління.

Встановлено, що модернізація хореографічної освіти пов'язувалася з конкурентоспроможністю, профорієнтаційною роботою, високим рівнем сценічно-виконавської майстерності, активною роботою методичних об'єднань педагогів-хореографів, запровадженням нових форм самовдосконалення. Окрім того, в навчанні поєднується опанування хореографічних дисциплін різних

напрямів, поширюється мережа хореографічних ансамблів бального та естрадного танцю, активізується участь у фестивалях та конкурсах хореографічного мистецтва, розширюються творчі зв'язки з хореографічними колективами країн близького та далекого зарубіжжя.

Під час дослідження виявлено, що в зазначений період набувають широкої популярності проекти, які презентують молодіжну танцювальну субкультуру. Хореографічні постановки таких проектів знімають будь-які обмеження, учасники демонструють різні стилі й жанри сучасного хореографічного мистецтва. Балетмейстери-постановники використовували різні засоби драматургії, синтезовану хореографічну лексику, цікавий музичний матеріал для оригінальності хореографічних рішень. Важливою формою роботи в колективах стала співпраця зі створення спільних проектів, спрямованих на постановку хореографічних композицій. Метою такої діяльності було поєднання творчих зусиль педагога-хореографа й учнів у процесі спільного розв'язання сценічно-виконавських завдань, створення умов до самостійного творчого пошуку, позитивної мотивації.

Промовистим свідченням уваги до хореографічної освіти стало створення 2003 року Національної хореографічної спілки України. Її обласний осередок очолив народний артист України А. Коротков. 2004 року було створено музей історії українського хореографічного мистецтва, який розташувався на території заповіднику-музею І. Тобілевича (Карпенка-Карого) на Хуторі Надія та став осередком хореографічної освіти краю.

Доведено, що на розвиток хореографічної освіти Кіровоградщини вплинула постать професора А. Короткова, який 1970 року на базі Кіровоградського палацу піонерів та школярів створив хореографічний ансамбль «Пролісок». Педагогічний колектив «Проліску» зацікавлював дітей і молодь змістовним компонентом танцювальних композицій, допомагав сформувати у них хореографічну культуру, знайти себе у мистецтві народно-сценічного танцю. 1990 року на базі дитячого хореографічного ансамблю «Пролісок» було створено Кіровоградську обласну школу мистецтв, а 1996 року – Кіровоградський обласний загальноосвітній навчально-виховний комплекс гуманітарно-естетичного профілю (гімназія–інтернат–школа мистецтв).

Педагогічний колектив цих закладів активно працював над реалізацією основних напрямів розвитку стратегії хореографічної освіти. Велика увага приділялася розвитку дитячої хореографічної творчості, модернізації змісту освіти, реалізації мети навчання та розробки критеріїв контролю за результатами діяльності; збереженню традицій української народної хореографії, вивченню різних жанрів та напрямків хореографічного мистецтва, їхніх особливостей та відмінностей.

Балетмейстери й педагоги-хореографи, які працювали в педагогічному колективі А. Короткова створили унікальні хореографічні постановки, які були побудовані на основі народно-сценічних композицій та увійшли до золотого фонду хореографічного мистецтва України. Найбільш талановиті випускники «школи А. Короткова» створювали нові хореографічні колективи, де

продовжували традиції і вдосконалювали хореографічну майстерність засобом створення хореографічних композицій і постановки танців народів світу і танців народів СРСР.

На базі школи мистецтв відбувається перепідготовка педагогічних працівників хореографічного напрямку, для них проводяться майстер-класи, семінари, курси підвищення кваліфікації. Молоді фахівці отримують можливість обмінюватися досвідом з колегами, презентувати власні методичні та творчі напрацювання. Водночас, для молодих спеціалістів створюються умови для практичної роботи з учнями школи, є можливість відвідати відкриті заняття досвідчених спеціалістів закладу.

Встановлено, що 1989 року на педагогічному факультеті Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка з ініціативи А. Короткова було відкрито першу в Україні кафедру хореографічних дисциплін та розпочато підготовку вчителів хореографії для загальноосвітніх шкіл за спеціальностями «Теорія і методика початкового навчання та хореографії» та «Хореографія і народознавство».

На підставі аналізу фактичного матеріалу зазначимо, що на прикладі діяльності «школи А. Короткова» можна простежити ефективність неперервної хореографічної освіти дітей та молоді, результативність поєднання навчання і виховання у педагогічному процесі. Постановка кожного танцю відбувалася з урахуванням рівня підготовки учнів, ознайомлення їх з культурною спадщиною того чи того народу, побутом, звичаями, історією створення народного костюма. Обов'язковою умовою роботи з молоддю А. Коротков вважав творчий розвиток особистості, розширення хореографічних знань, умінь та навичок.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження засвідчили ефективність розв'язання поставлених завдань і дали підстави для формулювання загальних висновків:

1. Дослідження проблеми розвитку хореографічної освіти уможливило визначення і тлумачення основних понять, які використовуються у дослідженні, а саме: «освіта», «хореографія», «хореографічна освіта». Визначено зміст поняття «дитяча хореографічна освіта», як процес і результат засвоєння комплексу хореографічних компетентностей, а також розвиток творчого потенціалу особистості дитини, здатної до самореалізації в царині хореографічного мистецтва, виховання емоційно-ціннісних якостей в процесі художньо-естетичної діяльності.

Проаналізовано стан і ступінь вивчення проблеми в педагогічній науці, визначено рівень і повноту її джерельного забезпечення, що уможливило класифікувати наукові дослідження за такими напрямками:

– історико-педагогічні праці, автори яких розкривають історію виникнення та становлення хореографічного мистецтва, фольклорно-етнографічних традицій та хореографічної культури різних регіонів України;

- фундаментальні дослідження, автори яких обґрунтовують основи теорії вітчизняного та зарубіжного танцювального мистецтва;
- наукові праці спрямовані на висвітлення сучасних підходів до професійно-педагогічної підготовки вчителів хореографії;
- дослідження, у яких запроваджено герменевтичний підхід стосовно постановки танців різних народів і країн світу;
- наукові праці, у яких обґрунтовано методику хореографічної роботи з дітьми різних вікових груп у закладах дошкільного виховання, загальноосвітніх навчальних закладах та позашкільних закладах естетичного виховання;
- дослідження спрямовані на розкриття змісту та методик опанування різними жанрами і видами хореографічного мистецтва;
- наукові розвідки, присвячені інтеграції різних видів мистецтв у створенні хореографічних композицій та балетних вистав.

2. Характерною особливістю досліджуваного періоду є створення науковцями і педагогами-практиками програм з хореографічних дисциплін, у яких чільне місце посідає планування роботи педагога-хореографа й розробка сценарію уроку; опанування вміннями і навичками, необхідними для розвитку хореографічних здібностей учнів різних вікових груп; музично-ритмічному розвитку та художньо-практичній роботі під час відтворення хореографічних постановок; обґрунтування методики роботи над класичним, народно-сценічним, історико-побутовим, сюжетним, сучасним спортивним і бальним танцями; визначається роль музичного супроводу, пропонуються вправи на імпровізацію, творчі завдання на створення етюдів, комбінацій, постановка власних композицій. Крім того, у програмах належне місце відводиться індивідуальній формі роботи, розвитку технічних можливостей кожного учасника колективу, формуванню художніх смаків виконавців. Передбачено запровадження новітніх педагогічних технологій та форм роботи, які стимулюють процес самовдосконалення особистості; опанування предметами музичного та образотворчого мистецтва; обґрунтовано постановку концертних номерів; фестивальна, конкурсна та концертна діяльність.

3. Проведене дослідження дозволило виявити суспільно-економічні та соціокультурні передумови розвитку дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині останньої чверті ХХ – початок ХХІ століття, з-поміж яких: концентрація влади в руках центрального партійного апарату; пріоритет виробничої сфери в ідеологічному вихованні; швидкий розвиток промисловості краю; фінансування місцевими підприємствами дитячих і молодіжних хореографічних колективів; покращення матеріально-технічної бази; забезпечення концертними костюмами та реквізитом; сприяння участі молоді в оглядах-конкурсах, міжнародних і всесоюзних фестивалях.

На розвиток хореографічної освіти краю помітно вплинули багатонаціональні та культурні традиції регіону. Відбувалося значне розширення мережі дитячих позашкільних закладів, створювалися нові палаци і будинки піонерів та школярів, збільшувалася кількість дитячих музичних шкіл та центрів з опанування образотворчим і декоративно-прикладним мистецтвом.

Помітну роль відіграла діяльність трупи обласного музично-драматичного театру імені М. Кропивницького, заслуженого хореографічного ансамблю «Ятрань» під орудою А. Кривохижі, середніх та вищих навчальних закладів, де існували потужні хореографічні колективи, випускники яких створювали свої дитячі хореографічні колективи.

4. У 70-ті роки ХХ століття на Кіровоградщині відбувається значне розширення мережі дитячих позашкільних закладів, створюються необхідні умови для заснування дитячих хореографічних колективів на базі підприємств і позашкільних виховних закладів естетичного спрямування. Відкриваються нові палаци і будинки піонерів та школярів, з'являються експериментальні школи зі спеціалізованими класами, де уроки хореографії входили до переліку обов'язкових для вивчення дисциплін.

Зростає інтерес дітей і молоді до хореографічного мистецтва у районних центрах області, закріплювалася роль наставництва в хореографічному середовищі. Примножуючи етнокультурну спадщину, керівники хореографічних колективів намагалися зберегти сталі традиції хореографічного мистецтва, його національний характер та український колорит.

Формування позитивного іміджу колективу відбувалося під час репетиційного процесу. За рахунок нових хореографічних композицій відбувалося збагачення репертуару. Основу концертних програм становили танці, які мали яскравий ідейно-емоціональний зміст, відтворювали особливості костюму різних національних меншин, містили колорит і хореографічну лексику танців народів світу.

Стимулом розвитку колективу стали концертні виступи за рубежом, які сприяли розширенню творчих зв'язків із зарубіжними хореографічними колективами. Хореографи-постановники намагалися прикрасити концертні виступи хореографічних колективів композиціями, де поєднувалася музика, хоровий спів і хореографія.

Характерною ознакою 80-х років стає реформування хореографічної освіти, запровадження педагогіки співробітництва. Показником високого рівня сценічно-виконавської культури стала неперервна хореографічна освіта. Реформування хореографічної освіти стимулювало професійну підготовку педагогів-хореографів, розробку нових програм, створення методичних центрів, проведення курсів та семінарів для молодих викладачів, відвідування майстер класів, навчання у відомих закордонних балетмейстерів, проходження курсів підвищення кваліфікації, перегляд відеоматеріалів, опрацювання науково-методичної літератури.

Запровадження наприкінці ХХ століття нової концепції мистецької освіти спровокувало зміни в змісті, формах і методах навчально-виховної роботи, сприяло пошуку та впровадженню нових педагогічних технологій, передового досвіду. Важливим принципом формування парадигми хореографічної освіти став принцип гуманізації, диференційований підхід у навчанні, самостійна робота щодо виконання творчих завдань, позитивне емоційне мотивування в опануванні предметів хореографічного профілю.

На базі Кіровоградського обласного дитячо-юнацького центру створено науково-дослідний центр апробації нового змісту навчання, відбувається запровадження нових педагогічних технологій, вивчення та використання інноваційних процесів, застосування системного підходу. Головним завданням колективу закладу стало формування гармонійно розвиненої особистості вихованців, виявлення і розвиток їхніх нахилів, здібностей, адаптація у новому сучасному суспільстві. Діяльність колективів якісно змінювалася і полягала у демонстрації майстерності у формі майстер-класів, показів на семінарах, організації творчих майстерень, концертів, участі в конкурсах, хореографічно-театральних дійствах, шоу-програмах.

Незважаючи на економічні труднощі 90-х років, процес перебудови хореографічної освіти на Кіровоградщині відбувався швидкими темпами. Хореографічні колективи працювали за принципом єдності традиційності та новаторства, педагоги-хореографи запроваджували інноваційні технології в роботі над постановкою танцювальних композицій. Під час навчально-виховного процесу відбувалася взаємодія мистецтв на всіх рівнях, розроблялися нові вимоги щодо навчально-виховного процесу.

5. Модернізація хореографічної освіти на Кіровоградщині на початку ХХІ століття уможливила підвищення рівня професійної підготовки фахівців хореографічного мистецтва, сприяла систематизації та структурному оновленню змістового складника системи хореографічної освіти, пошук нових форм і методів навчання та виховання, застосування інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на творчий розвиток особистості, навчання за принципом неперервності та послідовності, проведення профорієнтаційної роботи з учнями.

У період модернізації хореографічної освіти активно проводиться пошукова робота в методичних об'єднаннях та методичних центрах. Важливою формою роботи стала співпраця педагогів і вихованців зі створення спільних проектів постановки хореографічних композицій. Період модернізації хореографічної освіти позитивно вплинув на організацію міжнародних зв'язків, розширення творчих стосунків з хореографічними колективами країн близького та далекого зарубіжжя. Яскраве свідчення тогочасних здобутків – перемога учасників кіровоградських хореографічних колективів у танцювальному проекті «Майдан' s» телеканалу «Інтер».

Динамічний розвиток хореографічного мистецтва і хореографічної освіти на Кіровоградщині сприяв плідній діяльності Кіровоградського обласного осередку Національної хореографічної спілки України, створенню музею історії українського хореографічного мистецтва.

6. У ході дослідження узагальнено досвід А. Короткова, який зробив вагомий внесок у розвиток та розбудову системи хореографічної освіти Кіровоградщини, а саме: створив дитячий хореографічний ансамбль «Пролісок», заснував першу в Україні кафедру хореографії у ВНЗ, очолив обласний загальноосвітній навчально-виховний комплекс гуманітарно-естетичного профілю (гімназію-інтернат-школу мистецтв). За період творчої

діяльності ансамблю «Пролісок» було створено більше 100 хореографічних постановок та композицій. Крім того, А. Коротков запровадив профільне навчання за суспільно-гуманітарним, природничо-математичним та художньо-естетичним напрямками. А. Коротковим було створено і впроваджено концепцію художньо-естетичного виховання учнів засобами хореографічного мистецтва, суть якої полягала у створенні необхідних умов для розвитку індивідуальних здібностей та творчих можливостей дітей у певних видах діяльності.

Проведене дослідження не охоплює всіх аспектів зазначеної проблематики. Подальшого вивчення потребує порівняльний аналіз розвитку хореографічної освіти в Україні та в зарубіжних країнах; з'ясування стратегічних напрямків та визначення педагогічних умов упровадження хореографічного досвіду в педагогічну практику; узагальнення досвіду відомих митців хореографічної освіти для створення нових концепцій художньо-естетичного виховання молоді.

Основні положення дисертації висвітлено в таких публікаціях автора:

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Мурована І. В. Аналіз програм з хореографічного навчання для загальноосвітніх та позашкільних закладів / І. В. Мурована // Наукові записки. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Вип. 132. – С. 147–150.

2. Мурована І. В. Аналіз наукових досліджень у сфері хореографічної освіти / І. В. Мурована // Вісник Черкаського університету ім. Богдана Хмельницького. – Серія: Педагогічні науки. – Черкаси, 2016. – Вип. 4. – С. 129–133.

3. Мурована І. В. Педагогічна та культурно-просвітницька діяльність школи А. Короткова та її вплив на розвиток хореографічної освіти Кіровоградщини / І. В. Мурована // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: зб. наук. праць. – Серія: 14. Теорія і методика мистецької освіти. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 20 (25). – С. 149–155.

4. Мурована І. В. Розвиток хореографічної освіти Кіровоградщини в період перебудови / І. В. Мурована // Наукові записки. – Серія: Педагогічні науки / ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко [та ін.]. – Кропивницький : РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – Вип. 156. – С. 207–212.

5. Мурована І. В. Реформування дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині у 80-ті роки ХХ століття / І. В. Мурована // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтавський нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2017. – Вип. 15. – С. 97–107.

6. Мурована І. В. Становлення та розвиток дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині у другій половині 70-х років ХХ століття / І. В. Мурована // Наукові записки. – Серія: Педагогічні науки / ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко [та ін.]. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – Вип. 152. – С. 170–175.

7. Мурована І. В. Модернізація хореографічної освіти Кіровоградщини на початку ХХІ століття / І. В. Мурована // Зб. наук. праць. Серія: Педагогічні науки / ред. кол.: В. Л. Федяєва. – Херсон. – 2017. – Вип. LXXVII. Т. 1. – С. 37–42.

Статті у закордонних наукових виданнях:

8. Мурована І. В. Экономические и социокультурные предпосылки развития хореографического образования в Кировоградской области / И. В. Мурована // Проблемы и перспективы музыкально-педагогического образования: сб. науч. ст.– Германия, 2015. – С. 166–179.

9. Мурована І. В. Влияние театрального искусства на зарождение и развитие хореографического образования на Кировоградщине / И. В. Мурована // Вестник Казахского национального педагогического университета им. Абая. Алма-Ата. Серия: Художественное образование: искусство-теория-методика. – № 2 (57), 2017. – С. 148–152.

Статті та тези в матеріалах науково-практичних конференцій:

10. Мурована І. В. Науковий аналіз історіографічних та фундаментальних досліджень з хореографії / І. В. Мурована // Наукові записки. – Серія: Педагогічні науки / ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко [та ін.]. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – Вип. 147. – С. 202–207.

11. Мурована І. В. Актуальная проблема хореографического образования в Украине / И. В. Мурована // Художественное образование: проблемы и перспективы развития: материалы международной заочной научно-практической конференции (Екатеринбург, 23–25 декабря 2014 г.); отв. ред. И. Ю. Горская, М. Р. Шамтиева; Урал. гос. пед. ун.-т. – Екатеринбург, 2014. – С. 66–73.

АНОТАЦІЇ

Мурована І. В. Розвиток дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття). – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. – Кропивницький, 2018.

У дисертації досліджено хореографічну освіту як педагогічний феномен, уточнено сутнісний зміст поняття «дитяча хореографічна освіта», схарактеризовано історіографічну та джерельну базу дослідження, здійснено аналіз навчальних програм досліджуваного періоду з хореографічних дисциплін.

Виявлено та розкрито вплив суспільно-економічних та соціокультурних чинників на зміни, які відбувалися у галузі хореографічної освіти регіону, узагальнено становлення і розвиток дитячої хореографічної освіти на Кіровоградщині у другій половині 70-х років, досліджено реформування дитячої хореографічної освіти у 80-ті роки ХХ століття.

У роботі схарактеризовано формування парадигми хореографічної освіти наприкінці ХХ століття, визначено й науково обгрунтовано модернізацію хореографічної освіти на початку ХХІ століття, окреслено педагогічну і культурно-освітню діяльність «школи А. Короткова» та її вплив на розвиток хореографічної освіти Кіровоградщини.

Ключові слова: дитяча хореографічна освіта, хореографічні колективи, реформування, перебудова, модернізація освітньої галузі.

Мурована И. В. Развитие детского хореографического образования на Кировоградщине (последняя четверть ХХ – начало ХХІ столетия). – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – общая педагогика и история педагогики. – Центральноукраинский государственный педагогический университет имени Владимира Винниченко. – Кропивницкий, 2018.

Исследование посвящено анализу процесса развития детского хореографического образования на Кировоградщине последней четверти ХХ – начала ХХІ столетия.

В диссертации уточнено содержание понятий «образование», «хореография», «детское хореографическое образование». Последнее интерпретируется как процесс и результат усвоенного комплекса хореографических компетентностей, а также развитие творческого потенциала личности ребенка, способного к самореализации в сфере хореографического искусства, воспитание эмоционально-ценностных качеств в процессе художественно-эстетической деятельности.

Установлено, что значительное место в научной литературе занимают исследования историографического направления, становление и развитие хореографического образования в Украине в разные исторические периоды; основы теории танцевального искусства; профессионально-педагогическая подготовка учителей хореографии; методика работы с детьми определенных возрастных групп; интеграция разных видов искусств при создании хореографических композиций.

В ходе исследования проанализированы учебные программы по хореографическим дисциплинам, в основу которых положено познавательную, оздоровительную воспитательную, коммуникативную и психологическую функции.

Определено влияние общественно-экономических и социокультурных факторов на развитие хореографического образования на Кировоградщине в

заявленный период. Установлено, что детские хореографические коллективы создавались на базе больших предприятий города и области, дворцов пионеров и школьников. Организаторами хореографического образования были участники заслуженного хореографического ансамбля «Ятрань» и хореографического ансамбля «Юность». На их основе были созданы учебно-методические центры.

Ведущая роль отводилась наставничеству. В танцевальных коллективах работа с детьми проводилась по разработанным методикам, сохранялись традиции и ответственное отношение к подбору репертуара, в который входили танцевальные номера и композиции из произведений разных стилей и жанров. Реформирование системы хореографического образования в 80-х годах XX столетия связано с педагогикой сотрудничества, формированием непрерывной системы хореографического образования.

В диссертации презентовано формирование парадигмы детского хореографического образования на рубеже XX–XXI столетий, особенности модернизации образовательной системы, установление партнерских отношений с руководителями и художественными коллективами близкого и далекого зарубежья. Доказано, что на развитие детского хореографического образования в области оказывала позитивное воздействие деятельность педагогического коллектива Кировоградского областного общеобразовательного учебно-воспитательного комплекса гуманитарно-эстетического профиля (гимназия–интернат–школа искусств) под руководством профессора А. Короткова.

Ключевые слова: детское хореографическое образование, хореографические коллективы, реформирование, перестройка, модернизация образования.

Murovana I. V. Development of children's choreographic education of the Kirovograd region (last quarter of the XX – beginning of the XXI century). – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Sciences, specialty 13.00.01 – General Pedagogics and History of Pedagogy. – Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University. – Kropvvnytskyi, 2018.

The choreographic education has been studied as a pedagogical phenomenon, the essence of the concept of «choreographic education» has been specified, the historiographical and source bases of the research have been characterized, and the analysis of the educational programs on the choreographic disciplines of the studied period has been carried out in the dissertation.

The influence of the social-economic and socio-cultural factors on the changes that took place in the field of the choreographic education of the region has been found out and disclosed, the formation and development of the children's choreographic education in Kirovograd region in the second half of the 1970's have been generalized, the reform of the children's choreographic education in the 80's of the twentieth century has been researched.

The formation of a paradigm of the choreographic education at the end of the twentieth century has been characterized, the modernization of the choreographic education at the beginning of the twentieth century has been determined and scientifically substantiated; the pedagogical and cultural activity of A. Korotkov's school and its influence on the development of the choreographic education of Kirovograd region have been outlined in the work.

Key words: children's choreographic education, choreographic collectives, reforming, reorganization, modernization of the educational branch.

**СВІДОЦТВО ПРО ВНЕСЕННЯ СУБ'ЄКТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ДО ДЕРЖАВНОГО
РЕЄСТРУ ВИДАВЦІВ, ВИГОТІВНИКІВ І РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ**
Серія ДК № 1537 від 22.10.2003 р.

Підп. до друку 11.12.2017 р. Формат 60×90/16. Папір офсет.
Друк різнограф. Ум. др. арк. 0,9. Тираж 100. Зам. № 8696.

РЕДАКЦІЙНО–ВИДАВНИЧИЙ ВІДДІЛ

*Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
25006, Кропивницький, вул. Шевченка, 1.*

Тел.: (0522) 24–59–84.

Fax.: (0522) 24–85–44.

E–Mail: mails@kspu.kr.ua

